

Dr. Ivan Vuković

Izvanredni profesor Hotelijerskog fakulteta u Opatiji

OSNOVNI PRINCIPI PRIVREDNOG SUSTAVA EUROPSKE UNIJE, RAZVOJNE TENDENCIJE I MOGUĆNOSTI PRILAGODBE HRVATSKE

UDK/UDC 338.23

Pregledni rad

Primljeno/Received: 22. rujna/September 1997.

Sažetak

Privredni sustav Europske unije predstavlja jedan od najrazvijenijih privrednih sustava u suvremenom svijetu, koji se temelji na specifičnim institucionalnim kriterijima u odnosu na sve ostale druge privredne sustave u svijetu. Radi se o jednom specifičnom privrednom sustavu i europskom načinu proizvodnje, koji se temelji na individualnom razvoju poduzeća i korporacija, zatim na nacionalnim privrednim sustavima, gdje nacionalne države imaju izuzetno značenje za funkcioniranje privrednog pojedinih članica EU, zatim radi se o zajedničkom privrednom sustavu koji proizlazi iz ustrojstva EU kao konfederalne [federalne države], te o transnacionalnoj ekonomiji koja se izgrađuje kroz funkcioniranje multinacionalnih i transnacionalnih korporacija. Pored toga, Europska unija je formirala jedinstveno europsko tržište, gdje postoji slobodno kretanje rada, kapitala, roba i usluga, te gdje se stvaraju uvjeti za jedinstvenu europsku monetarnu uniju i jedinstvenu europsku valutu, što će dovesti do stvaranja ekonomske, političke i socijalne unije europskih država. Na ekonomskom, političkom i socijalnom planu Europska unija je ostvarila izvanredne rezultate, osobito na gospodarskom planu, premda još postoje određeni problemi osobito oko nezaposlenosti, ali njezine članice su doista postale zemlje društvenog blagostanja.

Hrvatska, kao i druge zemlje srednje i istočne Europe mora svoj privredni sustav prilagoditi zakonitostima i razvojnim tendencijama privrednog sustava EU, jer su svojim gospodarstvom i vanjskom trgovinom pretežito vezane za članice EU.

Ključne riječi: osnovni principi, privredni sustav, Europska unija, razvojne tendencije, mogućnosti, prilagodba, Hrvatska.

1. UVOD

Suvremene tendencije u razvoju privrednog sustava Europske unije ima izuzetno povijesno značenje kako za razvoj i funkcioniranje suvremenog privrednog sustava unutar same Europske unije, tako isto i za sagledavanje perspektive i budućnosti razvoja privrednog sustava u Europskoj uniji, kao i šire u europskim razmjerima. Radi se o tome da se u posljednja tri desetljeća i pol od šezdesetih godina do danas formirao specifičan privredni sustav Europske unije, a koji je svoje prave konture dobio Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine, te koji je otvorio nove procese integracijskih kretanja i razvoja temeljnih funkcija privrednog sustava unutar Europske unije. Privredni sustav Europske unije specifičan je privredni sustav koji se temelji na jedinstvenom slobodnom tržištu roba, kapitala, rada, znanja i menadžmenta, s jedne strane, a s druge strane na principima slobodnog poduzetništva i privatnog vlasništva, zatim na korporacijskom privrednom sustavu, gdje su velike korporacije multinacionalnog i transnacionalnog karaktera glavni akteri privrednog sustava. U isto vrijeme taj privredni sustav Europske unije je pod vrlo velikim utjecajem državne intervencije s jedne strane pod vrlo velikim utjecajem nacionalnih država na privredni sustav, a s druge strane vrlo veliki je utjecaj konfederativnog državnog ustrojstva na razini Europske unije.

U privrednom razvoju članica Europske unije postigle su zavidan stupanj ekonomske i socijalne razvijenosti, jer prema nekim indikatorima mjerenje ekonomskog i socijalnog blagostanja od petnaest članica Europske unije preko deset europskih zemalja nalazi se u samom vrhu ekonomske i socijalne razvijenosti zemalja svijeta. /1/. To upućuje na to da privredni sustav Europske unije relativno dobro funkcionira kao i da daje rezultate u pogledu ekonomskog i socijalnog razvoja, što može biti jedan od najprogresivnijih modela privrednog razvoja u suvremenom svijetu. Međutim, treba istaći pored vrlo velike ekonomske razvijenosti članica Europske unije, kao i pojedinih članica EU da unutar Europske unije i privrednog sustava postoje određeni problemi i zaostajanje u privrednom razvoju pojedinih članica Europske unije, a s druge strane EU po svom privrednom rastu usprkos relativno stabilnoj stopi privrednog rasta u posljednjim desetljećima, koja se kretala od oko 2,5 do 3,5 posto godišnje ipak zaostaje u privrednom rastu u odnosu na SAD, Japan, te zemlje istočnog Pacifika kao što su Tajland, J.Koreja, Singapur, Cejlon i sl. Međutim, to ne umanjuje ekonomsko i društveno značenje suvremenih razvojnih gospodarskih i socijalnih, pa i političkih tendencija unutar Europske unije, jer treba imati uvijek na umu da se Europska unija razvija pod utjecajem svoga specifičnog privrednog okruženja i svojih raspoloživih resursa. /2,33-51/.

Suvremene tendencije razvoja privrednog sustava u Europskoj uniji, a osobito razvoj jedinstvenog europskog tržišta roba, rada, kapitala, znanja i menadžmenta otvara mogućnosti u perspektivi razvijanje na tim osnovama jedinstvenog gospodarskog sustava u Europi i stvaranje Nove

Europe, koja će dovesti do stvaranja jedinstvenog privrednog, društvenog i političkog sustava u okviru Ujedinjenih europskih država /3,13/. U tom kontekstu suvremene tendencije u razvoju privrednog sustava u Europskoj uniji od vrlo velikog su značenja i za razvoj gospodarstva malih istočnih i srednje europskih zemalja uključujući i Hrvatsku, jer jedino uz intenzivnije povezivanje tih država u suvremene tijekom najrazvijenijih zemalja sjeverozapadne Europe i Europske unije, uz korištenje komparativnih prednosti i nacionalne gospodarske samostalnosti može osigurati normalan gospodarski, socijalni i politički razvoj tih zemalja. Radi toga je potrebno izvršiti prilagodbu gospodarstva pojedinih srednje i istočno europskih zemalja suvremenim značajkama i tendencijama visoko razvijenih zemalja europskih zemalja udružene u Europsku uniju, uključujući i Hrvatsku.

Hrvatska je relativno mala europska zemlja koja ima svega 4,7 milijuna stanovnika, zatim koja ima godišnji društveni bruto nacionalni dohodak oko 20,0 mln. američkih dolara, te koja ima per capite nacionalni dohodak negdje oko 4.200 američkih dolara dok članice Europske unije prelaze sa svojim per capitom dohotka od 18.000 američkih dolara. /5.7./

Pored toga Hrvatska je tradicionalno u povijesti, i sada trenutno bila stalno okrenuta sa svojim privrednim razvojem prema zapadnoeuropskim zemljama, što se najbolje vidi iz činjenice da više od 60 posto svih trgovinskih transakcija /uvoz i izvoz/ Hrvatske čine članice Europske unije. To iziskuje da se Hrvatska, kao i druge zemlje istočne i srednje Europe, koje su se devedesetih godina razvijale po socijalističkom modelu da izvrše rekonstrukciju privrednog sustava po uzoru na članice Europske unije, kao i da iskoriste svoje komparativne prednosti u europskoj podjeli rada za razvoj svojih gospodarskih potencijala. Naravno, ta transformacija privrednog sustava Hrvatske prema principima Europske unije, kao i prema standardima Europske unije iziskuje da se to odvija u dva ili više krugova /faza/. U prvom krugu za pet do deset godina Hrvatska mora izvršiti potpunu rekonstrukciju svog privrednog sustava prema osnovnim principima /načelima/ privrednog sustava Europske unije, te uključiti se u pojedine projekte i asocijacije, a u drugoj fazi za deset godina u potpunosti se udružiti u Europsku uniju i njezine institucije.

2. OSNOVNI PRINCIPI PRIVREDNOG SUSTAVA EUROPSKE UNIJE I NJEGOVO ZNAČENJE ZA STVARANJE NOVOG GOSPODARSKOG SUSTAVA EUROPE

Privredni sustav Europske unije predstavlja jedinstveni sustav proizvodnih odnosa koji počivaju na zajedničkoj društvenoj organizaciji rada, zatim izražava se kao u različitim oblicima prisvajanja materijalnih

dobara određenim tom organizacijom, a u pojavnom obliku se konstituirao kao jedinstvena struktura privrednih subjekata međusobno povezanih određenim metodama usklađivanja njihove djelatnosti unutar Europske unije./6,1043/. On obuhvaća u pravilu tri bitne komponente koje su bitna pretpostavka funkcioniranja društvene reprodukcije u petnaest najrazvijenijih europskih zemalja, a to su sljedeće komponente:

- prvo, ukupnost proizvodnih odnosa koji karakterizira svojevrsni europski način suvremene proizvodnje, razmjene, raspodjele i potrošnje;

- drugo, on obuhvaća organizacijsku strukturu gospodarstva Europske unije odn. vrste i karakter privrednih subjekata, koji djeluju u gospodarstvu Europske unije, kao i njezinu usklađenost s gospodarskim politikama pojedinih članica Europske unije. Treće, on obuhvaća jedinstvenu gospodarsku politiku na razinu gospodarske unije, kao i njezinu usklađenost s gospodarskom politikom pojedinih članica Europske unije.

U tom kontekstu kada je riječ o ukupnim proizvodnim odnosima unutar Europske unije osobito koji se izražavaju kroz specifičan način proizvodnje materijalnih dobara i usluga treba istaći da se ovaj sustav novog načina proizvodnje malo pomalo razvijao u okvirima Europske zajednice od njezinog nastanka 1958. godine, pa preko Europske unije 1992. koja je označila jednu novu fazu u stvaranju Nove Europe, osobito u gospodarskom i monetarnom pogledu.

Prema tome, privredni sustav Europske unije ima relativno dugu povijest, jer se razvijao od prvih institucionalnih oblika povezivanja i udruživanja najrazvijenijih europskih zemalja najprije u pogledu zajedničkog korištenja i proizvodnje energije, čelika i sl., zatim preko zajedničkih projekata razvoja da bi se formirala zajednička ekonomska politika kroz formiranje Europske ekonomske zajednice, a potom sve do intenzivnijeg povezivanja svih europskih asocijacija u jedinstvenu Europsku zajednicu. /7,3-29./

Međutim, Ministarska konferencija u Maastrichtu krajem 1991. godine kao i potpisivanje sporazuma /ugovora/ o formiranju Europske unije označilo je daljnju aktivnost u intenzivnom povezivanju članice Europske unije i stvaranju jedinstvenog europskog tržišta, kao i početak stvaranja Europske monetarne unije i uvođenja jedinstvene europske monete. /8,68-71/.

U tom kontekstu treba istaći da privredni sustav Europske unije ima svoju specifičnost u pogledu razvoja proizvodnih odnosa, koji se ogleda u zajedničkim gospodarskim projektima, zatim zajedničkom investiranju u razvoj, kao i zajedničkim europskim poduzećima koja su specijalizirana za različitu vrstu proizvodnje uz korištenje najmodernijih znanstvenih postignuća i tehnoloških postignuća osobito u području visokih tehnologija. U isto vrijeme razvoj privrednog sustava u EZ odnosno EU stvorio je i specifičan sustav prometa roba, usluga i kapitala, jer je od nastanka Europske ekonomske zajednice pa preko nastanka EZ i Europske unije jedna od osnovnih intencija europskog ujedinjenja bilo formiranje

slobodnog tržišta, roba, usluga, kapitala, ljudskog znanja i menedžmenta. /9, 110-111./

U tom kontekstu treba istaći da je i osnovni cilj programa EZ 1992. godine kao i sporazum iz Maastrichta o stvaranju Europske unije, jest u stvaranju jedinstvenog europskog tržišta roba, usluga, kapitala, zatim slobodnom kretanju ljudi i slobodnom korištenju ljudskog znanja. /10, 1-11./ Naravno, Sporazumom iz Maastrichta su postavljeni i drugi strateški ciljevi intenzivnijeg povezivanja članica Europske unije na socijalnom, političkom i diplomatskom polju, koji imaju za intenciju da se formira jedna Nova Europa, odnosno da se formira Savez europskih država, koji će predstavljati jedinstvenu, pravnu, političku, gospodarsku, diplomatsku i vojnu snagu.

Privredni sustav Europske unije temelji se na jedinstvenom sustavu organizacijske strukture osnovnih privrednih subjekata, tj. na poduzećima i korporacijama, koje svoje poslovanje temelje na istim pravnim načelima, zatim na instituciji privatnog vlasništva, slobodnom poduzetništvu i slobodnom tržištu, potom na odvojenosti u pravilu privatnog vlasništva od upravljanja /menedžmenta/, kao i modernom europskom menedžmentu koji se temelji na znanstvenim postignućima upravljanja u svijetu i specifičnostima europskog stila upravljanja /11, 329-331./

U tom pogledu treba imati na umu da se privredni sustav Europske unije sastoji od više od 16,0 milijuna poduzeća, /malih, srednjih i velikih/., ali u europskom gospodarstvu dominiraju velike korporacije koje su pretežito internacionalnog i transnacionalnog karaktera. U tom kontekstu gotovo nigdje u svijetu nisu došle do izražaja formiranje nove ekonomije i novog gospodarstva kao što je to u Europskoj uniji, gdje u pravilu ne vrijede pojedinačno niti jedna ranije ekonomska teorija. /12,140./. Naime, radi se o tome da se formirao jedan novi gospodarski sustav koji je sastavljen od nekoliko sfera u interakciji:

- 1/ Mikroprivreda, pojedinaca i tvrtki, osobito transnacionalnih tvrtki;
- 2/ Makroprivreda, državnih vlada i
- 3/ Svjetska privreda koja se nalazi u međusobnoj interakciji te koji imaju izvjesnu samostalnost, ali ne mogu egzistirati jedna bez druge. /13/, 139-140/.

Otuda suvremeni trendovi privrednog razvoja Europske unije iziskuju da se dublje istražuju sa stanovišta ne samo globalnih makroekonomskih kretanja u Europi i svijetu, nego sa stajališta potrebe stvaranja jedne nove ekonomske teorije razvoja koja bi trebala značiti jednu novu sintezu suvremenih ekonomskih kretanja na mikroekonomskom planu, /transnacionalnoj ekonomiji/, nacionalnoj ekonomiji i svjetskoj privredi. U tom kontekstu dovoljno je samo analizirati kako funkcionira suvremeni privredni sustav u Europskoj uniji tada će se vidjeti da se on odvija pod utjecajem postojanja i funkcioniranja internacionalnih i transnacionalnih korporacija u Europskoj uniji /14,218./ zatim pod utjecajem nacionalnih država članica Europske unije, koje i dalje imaju vrlo značajnu ulogu u

privrednom razvoju pojedine zemlje osobito u osiguranju privredne efikasnosti, financiranju javnog sektora / preraspodjeli nacionalnog dohotka/, te osiguranja makroekonomskog rasta kroz monetarno kreditnu politiku. U isto vrijeme na razini Europske unije organi Europske unije osobito Europske komisije kao i Ministarski savjet usmjeravaju ukupan gospodarski i socijalni razvoj svih petnaest članica Europske unije, osobito u pogledu zajedničke agrarne politike, zatim zajedničke znanstvene i prosvjetne politike, zajedničke tehnološke politike razvoja, zajedničke trgovinske politike, zajedničke monetarno kreditne politike koja je u funkciji ostvarivanja zajedničkih ciljeva gospodarskog, socijalnog i političkog razvoja Europske unije.

Pored toga, mnoge europske korporacije su transnacionalnog karaktera, jer su svojom djelatnošću usmjerene ne samo na jedinstveno europsko tržište, nego su usmjereni na cjelokupno svjetsko tržište i osnovna im je svrha više ne samo ostvariti što veću dobit /profit/, nego osvojiti što veće tržište.

Članice Europske unije da bi podigli na veću razinu kvalitete svoju proizvodnju su nastojali ujednačiti putem uvođenja zajedničkih standarda s jedne strane, a s druge strane da bi putem zajedničkih standarda spriječili barijere u trgovini između pojedinih zemalja. Tako je početkom sedamdesetih godina da bi ujednačila standarde proizvodnje i kvalitete formirala Europski komitet za standardizaciju /CEN/ 1973. i Europski komitet za elektrotehničku standardizaciju /CENLEC 1972./, koji su se kasnije ujedinili u jedinstvenu instituciju. /15,61./. Zatim su sredinom 1985. godine u okviru Bijele knjige utvrđene osnove i cjelovit program standardizacije. Na temelju toga je Europsko vijeće donijelo 1985. godine Rezoluciju o novom pristupu ujednačavanja tehničkih propisa i standarda. Potpisivanjem ugovora iz Maastrichta potaklo je da se za sve privredne djelatnosti u EU utvrde zajednički standardi /16, 135-134./ Ovi zajednički europski standardi imaju vrlo veliko značenje za izgradnju jedinstvenog europskog tržišta roba i usluga, i bez njih ne bi mogao funkcionirati cjeloviti privredni sustav Europske unije.

Tržište robe i usluga, kao i tržište ljudskog rada i kapitala na jedinstvenom europskom tržištu poprimilo je vrlo velike razmjere ne samo u europskim, nego i svjetskim okvirima, jer prema znanstvenim istraživanjima proizlazi da se u okviru Europske unije odvija preko jedne trećine svjetske trgovine roba i usluga. /17,36/.

Isto tako, tržište kapitala je dobilo još veće značenje u trgovini na jedinstvenom europskom tržištu, jer se radi o takovoj vrijednosti trgovine s novcem, dionicama, obveznicama kao i drugim vrijednosnim papirima koji prelaze trostruku vrijednost ukupne trgovine robama i uslugama na europskom jedinstvenom tržištu. U isto vrijeme jedinstveno europsko tržište ne predstavlja samo tržište roba, usluga, rada i financijskog kapitala, nego istovremeno predstavlja tržište ljudskog znanja i menadžmenta, kao i informacija koji su postali najdragocjeniji i najznačajniji faktor ekonomskog razvoja. /18, 80-81/. Prema tome europsko jedinstveno tržište

je doista unutar Europske unije kao i Europskog jedinstvenog gospodarskog prostora /EEA/ postalo doista jedno od najsveobuhvatnijih tržišta i najuniverzalnijih tržišta u suvremenom svijetu, jer se preko njega vrši enormna količina transakcija robe, usluga, rada, financijskog kapitala, informacija, znanja i menadžmenta. /18,80/

Kada je riječ o trgovini o informacijama i znanjem tada prvenstveno mislimo na različite tipove informacija o privrednim kretanjima, zatim informacijama o kretanju kapitala, informacije o izdatim novim knjigama, publikacijama, novim projektima i sl., koji se plasiraju preko informacijskih i diplomatskih mreža od strane EU i njezinih organa u druge zemlje Europe i svijeta. Pored toga treba imati na umu da EU koja ima zaposlenih više od 180,0 milijuna djelatnika, da više od jedne četvrtine radi na razvojnim i istraživačkim poslovima. To je ogroman intelektualni potencijal, koji daje oko jedne trećine primijenjenih nacionalnih patenata u svijetu /18, 80-81/. Naravno, da članice Europske unije imaju vrlo velike ekonomske koristi od tih istraživačkih projekata i patenata, jer njima trguju i imaju na njima izvanrednu zaradu.

Europski menadžment je također postao jedan od vrlo značajnih resursa s kojim raspolaže EU i njezine članice, pa sada njihove velike tvrtke mnoge se pojavljuju kao izvoznici znanja i umijeća upravljanja poslovnim sustavima u svijetu, a osobito u zemljama u tranziciji.

4. OSNOVNE RAZVOJNE TENDENCIJE U PRIVREDNOM SUSTAVU EUROPSKE UNIJE

Osnovne razvojne tendencije u privrednom sustavu EU moguće je sagledati kroz globalno kretanje makroekonomskih agregata na razini cijele EU, kao i unutar pojedinih članica EU. U tom kontekstu treba istaći da se efikasnost privrednog sustava Europske unije može prije svega sagledati kroz rast osnovnih makroekonomskih agregata, preko kojih je moguće ocijeniti uspješnost funkcioniranja privrednog sustava EU kao što su:

- 1/ Rast nacionalnog domaćeg društvenog proizvoda;
- 2/ Kretanje sredstava za investicije;
- 3/ Tendencije u rastu cijena
- 4/ Rast zaposlenosti radnika
- 5/ Rast proizvodnosti rada itd.
- 6/ Blagostanje stanovnika EU.

Tablica 1.

Dinamika rasta GDP u članicama Europske unije od 1990-1996.

-godišnja postotna stopa rasta -
- u stalnim cijenama 1990. -

Zemlja	1990.-95.	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.
Belgija	3,0	2,2	1,8	-1,6	2,2	1,9	1,1
Danska	2,0	1,3	0,2	1,5	4,4	2,6	1,3
Njemačka	2,2	5,0	2,2	-1,2	2,9	1,9	0,5
Grčka	1,2	3,1	0,4	-1,0	1,5	2,0	2,0
Španjolska	1,4	2,3	0,7	-1,2	2,1	3,0	2,0
Francuska	1,1	0,8	1,3	-1,5	2,7	2,2	1,0
Irska	4,9	2,2	3,9	3,1	6,7	8,6	5,6
Italija	1,1	1,1	0,6	-1,2	2,1	3,0	1,8
Luxemburg	5,3	3,1	1,9	0,0	3,3	3,2	2,6
Nizozemska	1,9	2,3	2,0	0,2	2,7	2,4	1,8
Austrija	2,0	2,8	2,0	0,4	3,0	1,8	0,7
Portugal	1,1	2,1	1,1	-1,2	1,0	2,5	2,3
Finska	-0,7	-7,1	-3,6	-1,2	4,4	4,4	3,0
Švedska	0,1	-1,1	-1,4	-2,2	2,6	3,0	1,2
V. Britanija	1,2	-2,0	-0,5	2,2	3,8	2,4	2,4
EUR/15	1,4	1,5	1,0	-0,6	2,8	2,5	1,5

Izvor: Izračunato na temelju podataka European Economy No 60, 1996.
str. 210-225.

Prema podacima iz gornje tablice vidi se da je domaći društveni proizvod u EU mjeran u stalnim cijenama iz 1990. godine porastao u svih petnaest članica za razdoblje od 1990-1995. za 1,4 posto, kao i da je dinamika rasta domaćeg društvenog proizvoda po pojedinim godinama oscilirala, te da je u 1993. godini zabilježena negativna stopa rasta od -0,6 posto. Međutim poslije toga dolazi do određenog oporavka i pozitivne stope rasta domaćeg društvenog proizvoda. U isto vrijeme najveći porast domaćeg društvenog proizvoda u promatranom razdoblju zabilježila je Finska od -0,8 , te vrlo nisku stopu rasta zabilježila je Švedska od svega 0,1 posto, dok su druge članice EU zabilježile rast društveno domaćeg proizvoda oko 2,5 posto.

Rast investicije, kao i njihov udio u domaćem društvenom proizvodu EU, kao i pojedinih članica u razdoblju od 1991. do 1996. godine pokazuju određenu tendenciju pada što najbolje ilustriraju podaci iz sljedeće tablice:

Tablica 2.

Tendencije u rastu sredstava za investicije u članicama EU od 1991. do 1996. godine

-prosječna stopa rasta u
cijenama 1990. -

Zemlja	1990.-95.	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.
Belgija	-1,0	-1,5	0,2	-6,7	0,5	2,7	3,8
Danska	-0,3	-5,7	-4,2	-4,7	3,0	1,0	3,8
Njemačka	1,9	6,0	3,5	-5,6	4,3	1,5	-1,7
Grčka	1,4	4,8	-1,4	-2,8	0,5	6,3	7,8
Španjolska	-0,9	1,6	-4,2	-10,6	1,4	8,4	4,7
Francuska	-1,0	0,0	-3,1	-5,8	1,1	2,8	1,5
Irska	1,5	-7,1	-3,1	-0,8	7,3	12,2	8,3
Italija	-1,7	0,8	-1,8	-12,8	0,2	5,9	4,2
Luxemburg	4,0	9,0	-2,1	3,9	2,4	6,0	6,5
Nizozemska	1,1	0,2	0,6	-3,1	3,0	5,0	2,4
Austrija	3,1	6,3	1,7	-1,6	6,8	2,4	0,3
Portugal	1,1	2,4	5,4	-4,8	3,5	4,0	4,8
Finska	-10,2	-20,3	-16,9	-19,2	-0,3	9,4	11,0
Švedska	-5,7	-0,4	-10,8	-17,2	0,0	-0,6	10,1
V. Britanija	-1,6	-9,5	-1,5	0,6	3,7	-0,7	4,2
EUR/15	-0,4	0,3	-0,9	-0,6	2,8	2,5	1,5

Izvor: Izračunato na temelju podataka European Economy No 62,1996. str. 210-225.

Iz podataka gornje tablice vide se da je u razdoblju od 1991. do 1996. godine u Europskoj uniji došlo do negativnih tendencija u pogledu investiranja novih sredstava u privredne i društvene djelatnosti, jer je došlo do pada za -0,4 posto godišnje, kao i da je negativna tendencija trajala sve do 1993. godine, te od 1994. pa dalje došlo je do pozitivnih kretanja u investiranju. Slične su tendencije i po pojedinim članicama EU, jedino je Luxemburg, zatim Njemačka, Austrija i Portugal

imali pozitivnu stopu rasta investicija a u drugim zemljama je došlo do pada investicija.

Preko općeg rasta cijena odnosno stope inflacije moguće je utvrditi kakva je makroekonomska stabilnost privrednog sustava Europske unije, kao i njezinih pojedinih članica. U tom kontekstu na temelju oficijalnih statističkih podataka EU moguće je zaključiti da je u razdoblju od 1991. do 1995. godine prosječno rast cijena je iznosio za EU 3,9 posto, a u 1996. godini inflacija je iznosila svega 2,6 /20, 210-225/.

Istodobno po pojedinim članicama Europske unije tendencije u rastu cijena u razdoblju od 1991. do 1996. godine kretale su se kako slijedi:

Tablica 3.

Tendencije u rastu cijena u članicama EU od 1991. do 1996. godine

-prosječna godišnja stopa rasta

Zemlja	1990.-95.	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.
Belgija	3,0	2,7	3,5	4,1	2,6	2,0	2,1
Danska	1,0	2,4	2,0	0,3	1,7	1,8	1,8
Njemačka	3,5	3,9	5,5	3,8	2,3	2,2	1,4
Grčka	13,7	19,7	14,6	14,1	10,9	9,3	8,3
Španjolska	5,4	7,1	6,8	4,3	3,9	4,8	3,9
Francuska	2,2	3,3	2,1	2,5	1,4	1,6	1,7
Irska	2,0	1,7	2,0	4,1	1,2	1,2	2,1
Italija	5,0	7,7	4,7	4,4	3,5	5,0	4,4
Luxemburg	5,1	4,5	5,0	10,0	3,6	4,1	2,0
Nizozemska	2,3	3,7	2,0	2,0	2,3	2,1	1,6
Austrija	3,4	4,0	4,1	3,4	3,4	2,1	1,9
Portugal	9,1	14,2	13,5	7,4	5,4	5,1	3,8
Finska	2,1	2,5	0,7	2,4	1,1	3,8	2,0
Švedska	3,6	7,6	1,0	2,6	2,8	4,1	2,0
V. Britanija	3,7	6,5	4,4	3,2	2,1	2,4	2,7
EUR/15	3,9	6,5	4,4	3,7	2,7	3,0	2,6

Izvor: Izračunato prema podacima European Economy No 60, 1960. str. 210-225.

Prema gornjim podacima, kao i tendencijama u rastu inflacije u EU i pojedinim članicama EU u razdoblju od 1991. do 1996. godine može se zaključiti da Europska unija i njezine članice imaju relativno stabilan privredni sustav, jer prosječna stopa inflacije za razdoblje od 1991.

do 1995. godine u EU bila je 3,9 posto, zatim u 1991. godini bila je nešto povećana prosječna stopa inflacije 5,5 posto u odnosu na prethodnu godinu, ali poslije toga dolazi do stalnog opadanja porasta cijena te je u 1996. godini stopa rasta iznosila svega 2,7 posto. Najnestalnija zemlja u pogledu rasta cijena u promatranom razdoblju od članica EU bile su Grčka sa prosječnom stopom od 13,7 zatim Portugal sa stopom od 9,1 posto te španjolska 5,4 posto.

Probleme nezaposlenosti u EZ jedan je od najvećih problema u funkcioniranju privrednog sustava EU, jer je sredinom 1996. godine zabilježila stopu nezaposlenosti od 10,7 posto, što je samo 0,6 posto manje nego od najveće vrijednosti u travnju 1994. pa se procjenjuje da je trenutno u EU nezaposleno više od 18,0 milijuna ljudi. Uz to treba istaći da je relativno znatno niža stopa zaposlenosti /udjel zaposlenih u radno sposobnom stanovništvu/ EU 60 posto dok je kod Japana 70 posto i SAD 73 posto.

U strukturi ukupnog broja zaposlenih u EU prevladava sektor usluga, jer je u EU kao i SAD-u zaposleno više od 60 posto u uslužnom sektoru privrede. /19.52/. Istodobno istraživanja su pokazala da je u razdoblju od 1980. do 1993. godine u EU otvoreno u uslužnom /tercijalnom/ sektoru 18, milijuna radnih mjesta, a u SAD-u 22 milijuna. Međutim u istom razdoblju u EU došlo je do znatnog smanjenja broja radnika u industriji i poljoprivredi za 14,0 milijuna, a u SAD-u svega 2,0 milijuna /20,4/.

Tablica 4

Tendencije u rastu nezaposlenosti u EU, Japanu i SAD-u od 1991. do 1996.

.- godišnja stopa nezaposlenosti-

Zemlja	1990.-95.	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.
Belgija	8,5	6,6	7,3	8,9	10,0	9,9	10,1
Danska	8,5	8,4	9,2	10,1	8,2	6,8	6,1
Njemačka	7,4	5,6	6,6	7,9	8,4	8,3	9,3
Grčka	8,3	7,0	7,9	8,6	8,9	9,1	9,1
Španjolska	20,9	16,4	18,5	22,8	24,1	22,9	22,5
Francuska	11,1	9,5	10,4	11,7	12,3	11,5	11,7
Irska	15,0	14,8	15,4	15,7	14,7	14,4	13,5
Italija	10,3	8,8	9,0	10,3	11,4	11,8	11,8
Luxemburg	2,3	1,7	2,1	2,7	3,2	2,9	3,0
Nizozemska	6,5	5,8	5,6	6,6	7,2	7,3	7,2
Austrija	3,9	3,5	3,6	4,2	4,1	4,0	4,6
Portugal	1,5	-0,6	2,9	0,7	1,2	3,1	2,4
Finska	14,8	7,6	13,1	17,9	18,4	17,2	16,3
Švedska	7,5	3,3	5,8	9,5	9,8	9,2	8,8
V. Britanija	9,5	8,8	10,1	10,4	9,6	8,8	0,9
EUR/15/	10,2	8,3	9,4	10,9	11,3	10,9	11,0
USA	6,9 ^{x/}	6,7	7,3	7,2	6,5	-	-
Japan	-4 ^{x/}	2,1	2,2	2,5	3,0	-	-

^{x/} Prosječna stopa nezaposlenosti od 1991. do 1994.

Izvor: Izračunato prema podacima *European Economy* No 60, 196. str.

210-225. a za USA i Japan Richard Welford i Kate Prescott,
European business, Pitman Publishing, London, treće izdanje, 1996. str. 9.

Prema gornjim podacima vidi se da je stopa nezaposlenosti u Europskoj uniji u promatranom razdoblju daleko veća, nego što je to u USA i Japanu, što ima vrlo velike reperkusije na gospodarski i socijalni razvoj tih zemalja. Isto tako, vidi se iz podatka gornje tablice da ekonomski manje razvijene zemlje EU imaju znatno veću stopu nezaposlenih u odnosu na visoko razvijene zemlje EU.

Porast proizvodnosti u gospodarstvu Europske unije, kao i u pojedinim njezinim članicama je u neposrednoj vezi sa rastom investicija,

zatim sa rastom visokokvalificirane radne snage, potom sa rastom znanstveno-tehnoloških postignuća i investiranjem u znanstvenoistraživačku i razvojnu djelatnost, kao i od poduzetništva i inovacija uopće. /21,80-81./ U tom kontekstu treba istaći kako su znanstvena istraživanja pokazala da Europska unija ulaže u investicije nešto manje od jedne petine svog domaćeg društvenog proizvoda, jer je u razdoblju od 1960. do 1990. godine ulagala oko 20 posto od GDP za investicije, a poslije 1991. godine došlo je do određene stagnacije investiranja u EU i kreće se njihov udio posljednjih pet godina na razini od 19,5 posto.

Istodobno Europska unija ulaže u znanstvenoistraživačku i razvojnu djelatnost 2,02 posto od GNP, što je u odnosu na glavne konkurente na europskom jedinstvenom i svjetskom tržištu znatno manje od SAD, koja ulaže 2,78 i Japana 2,86 posto od GNP /222,81./. U isto vrijeme istraživanja su pokazala da znanstveno-istraživačka i razvojna djelatnost kao i njezini outputi osobito znanstveno tehnički patenti u području visokih tehnologija bitno utječu na porast proizvodnosti rada i nacionalnog društvenog proizvoda u visoko razvijenim zemljama Europe i svijeta, a osobito u članicama EU. /20,82./. U tom kontekstu treba istaći da su istraživanja pokazala kako je porast proizvodnosti rada u industrijskom sektoru bio znatno veći nego u tercijalnom sektoru u razdoblju od 1970. do 1990., te da se on u članicama EU kretao u uslužnom sektoru /tercijalnom po stopi od 1,7 a u industrijskom 2,8 posto, dok je u SAD-u porast proizvodnosti rada u tercijalnom sektoru iznosio svega 0,6 posto, a u industriji 3,3, posto, a u Japanu proizvodnost rada je bila znatno veća u promatranom razdoblju te je u tercijalnom sektoru kretao se prosječno godišnje od 29, a u industriji 6,1 /21,36./.

4. MOGUĆNOSTI PRILAGODBE HRVATSKE PRIVREDNOM SUSTAVU EUROPSKE UNIJE

U okviru sagledavanja mogućnosti prilagodbe Hrvatske privrednom sustavu Europske unije potrebno je poći od realnih ekonomskih /gospodarskih/ okvira, i pretpostavki, kao i razlika koje postoje između privrednog sustava Hrvatske i Europske unije.

U tom kontekstu treba istaći da je jedno od najbitnijih pitanja u svezi prilagođavanja hrvatskog privrednog sustava Europskoj uniji jest prilagodba tržišnim kriterijima, koji vrijede na jedinstvenom europskom tržištu osobito prilagodba normativima i standardima Europske unije prema utvrđenim tehničkim kriterijima, koji su dogovoreni na razini Europske unije. Pored toga prilagodba kvalitete proizvoda i usluga hrvatskog gospodarstva europskim standardima, koje vladaju na jedinstvenom europskom tržištu, daljnji je korak na tom planu. /25, 111-112./

Međutim, ono što je najbitnije u prilagodbi Hrvatske privrednom sustavu Europske unije jeste bitna promjena privredne strukture hrvatskog gospodarstva, što prije svega iziskuje promjenu znanstveno tehnoloških

postignuća u Europi i svijetu u proizvodnji u našem gospodarstvu, osobito novih znanstveno-tehnoloških postignuća u području visokih tehnologija, a naročito informacijskih tehnologija. Procjenjuje se da Hrvatska po stupnju znanstveno tehnološke razvojnosti zaostaje oko 20 godina za znanstveno tehnološkom razvijenošću članica Europske unije, što je jedan od osnovnih razloga zaostajanja proizvodnosti rada u Hrvatskoj i uopće ekonomskog razvoja u odnosu na visoko razvijene zemlje sjeverno-zapadne Europe.

Prema tome, ako hoćemo, da Hrvatska što prije dostigne razinu ekonomske razvijenosti Europske unije i njezinih članica, jedan od bitnih pretpostavki jest prije svega prevladavanje znanstveno-tehnološkog jaza Hrvatske i tih zemalja, a to je moguće postići jedino uz razvoj vlastitih znanstveno-tehnoloških potencijala, i znatno veće ulaganje u znanstveno istraživačku djelatnost, nego sada. članice Europske unije ulažu u znanstveno istraživačku i razvojnu djelatnost oko 2,5 do 3,0 posto od svog društvenog bruto proizvoda, a Hrvatska svega oko 0,65 posto. Pored toga, Hrvatska se mora uključiti u znanstveno tehnološke programe osobito u programe EUREKE, kako bi na jedinstveni način primjenila znanstveno-tehnološka postignuća u Europskoj uniji u svom društvenom i ekonomskom razvoju.

Nadalje, kada je riječ o prilagođavanju hrvatskog privrednog sustava privrednom sustavu Europske unije, osobito je bitno da Hrvatska izvrši bitne strukturalne promjene u svom gospodarstvu, koje će u pravilu dovesti na onu strukturu, kao što imaju najrazvijenije članice Europske unije, a to znači da bi poljoprivredi i šumarstvu trebalo biti svega oko 3,5 do 5,0 posto zaposlenih, zatim u industriji oko 20,0 do 25,0 posto, a u tercijalnom sektoru, zatim kvartnom i kvintnom sektoru trebalo bi da bude zaposleno više od dvije trećine odnosno 70 posto zaposlenih radnika. /24,10/.

U tom kontekstu trebalo bi u narednom razdoblju doći do bitnih promjena u našem izvozu u Europsku uniju, te da prioritet imaju prvenstveno oni proizvodi i usluge, koje će na jedinstvenom europskom tržištu biti najkonkretnije i koje mogu dobiti najveću dobit. Sadašnja struktura našeg izvoza u Europsku uniju, premda čini više od 70 posto svih trgovinskih transakcija sa svijetom, ipak je nepovoljna, jer Hrvatska izvozi pretežito robu i usluge iz onih sektora koji su na europskom tržištu relativno loše plaćene, a tipičan primjer su tekstilna industrija, koja u strukturi Hrvatske čine najveći udio, zatim slijedi brodogradnja, gastro oprema i strojevi i sl. /27, 16-20./

Prema tome, promjena strukture izvoza je jedna od najbitnijih zadataka reforme privrednog sustava Hrvatske i njezine prilagodbe tržišnim kriterijima Europske unije, gdje prioritet moraju imati prije svega hotelsko turističke usluge, zatim intelektualne usluge, pomorske usluge, financijske usluge, i sl. To iziskuje da se iz temelja promijeni gospodarska struktura Hrvatske i da tržište ukupnog razvoja bude prije svega na intelektualnim uslugama u području istraživanja, projektiranja, inženjeringa, zatim u području financijskih različitih transakcija, te u području

turističko-hotelijerskih usluga i trgovinskih usluga. Otuda se ne treba bojati tzv. tercijalizacije našeg gospodarstva, kao što se to čuje iz oficijelnih struktura osobito Gospodarske komore Hrvatske, jer je to jedina šansa uspješnosti hrvatskog gospodarstva na jedinstvenom europskom tržištu.

Isto tako, treba podvrći svestranoj analizi strukturu uvoza različitih proizvoda i usluga, kao i financijskog kapitala iz Europske unije u Hrvatsku, jer u strukturi uvoza prevladavaju nafta i naftni derivati, zatim proizvodi kemijske inustrije, prehrambene industrije, elektroindustrije itd. Naime, temeljno se pitanje postavlja, da li i u kom obujmu Hrvatska mora uvoziti sve te proizvode iz članica Europske unije, osobito proizvode prehrambene i kemijske industrije, pa što više i naftne industrije, zašto imamo relativno velike prirodne i kapitalne resurse za njihovu proizvodnju. /28/

U isto vrijeme Hrvatska mora što prije sklopiti trgovinski sporazum sa Europskom unijom, gdje će biti utvrđeni uvjeti međusobne trgovine kao i određene performanse koje će biti perfekuirani tim sporazumom između Hrvatske i Europske unije, ali po svoj prilici tu će biti određenih političkih problema, koje Europska unija postavlja pred Hrvatsku. /29, 4-5/, što će stvarati dodatni problem u svezi intezivnijeg povezivanja i prilagođavanja Hrvatske privrednom sustavu Europske unije.

Naravno, da Hrvatska mora dugoročno težiti da se uključi i da najprije postane produženi član Europske unije, a potom da postane ravnopravan član Europske unije, ali očito da to neće ići lako, niti preko noći. Procjene su do kada bi Hrvatska postala ravnopravni član Europske unije da bi tada samo na razlikama u carinama, koje plaća za izvoz roba, kao i s obzirom na komparativne prednosti koje Hrvatska ima u odnosu na druge članice Europske unije, da godišnje gubi više od 1,7 mil. američkih dolara, /30, 1-10/. To iznosi gledano u relevantnim odnosima skoro oko 10,0 posto društvenog bruto proizvoda Hrvatske, što dovoljno govori o značenju naše ingracije u Europsku uniju.

Isto tako potrebno je da se u susret stvaranju jedinstvene monetarne unije u Europi od kraja 1999. godine, hrvatski monetarni sustav više se prilagođava europskom monetarnom sustavu, osobito da se tečaj kune prilagođava glavnim europskim valutama, a osobito obračunskom sustavu koji se primjenjuje za eci odnosno u buduće za EURO, tj. jedinstvenu europsku novčanu valutu.

5. ZAKLJUČCI

U ovom radu istraživali smo osnovne principe odnosno značajke privrednog sustava Europske unije, zatim razvojne tendencije privrednog sustava Europske unije kao i mogućnosti prilagodbe Hrvatske privrednom

sustavu Europske unije. Osnovna nam je bila intencija, da se sagledaju osnovni principi funkcioniranja privrednog sustava EU, kao i zakonitosti koji se na gospodarskom planu pojavljuju na tom planu. U tom kontekstu naše je istraživanje pokazalo da se privredni sustav EU malo pomalo razvijao sve od Rimskog ugovora tj. od 1. siječnja 1958. godine, kada je on stupio na snagu, kroz stalno povećanje broja članica od prvobitnih šest 1958. do 1995. godine sa stalnim interesom drugih europskih zemalja osobito zemalja srednje i istočne Europe da postanu punopravne ili pridružene članice Europske unije. U tom kontekstu treba istaći da je Europska unija nastala Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine, ali da su njeni korijeni udareni u Europskoj ekonomskoj zajednici, 1958. odnosno Europskoj zajednici od sredine osamdesetih godina. U okviru Europske zajednice odnosno EU formiran je u protekla četiri desetljeća jedan specifičan privredni sustav, koji znači kombinaciju individualnog gospodarstva /poduzeća/, preko nacionalnih ekonomija, do višenacionalne ekonomije unutar EZ/EU, kao i stvaranje transnacionalnih i multinacionalnih europskih korporacija, koje formiraju globalnu svjetsku ekonomiju. Formirano je jedinstveno europsko tržište najveće na svijetu sa više od 365,0 milijuna potrošača sa stalnom tendencijom povećanja, zatim formirana je jedinstvena carinska unija, potom stvoreni uvjeti za funkcioniranje potpuno slobodne trgovine /prometa/ proizvoda i usluga, između članica, potom napravljeni su zajednički projekti /program/ znanstveno-tehnološkog, gospodarskog, prometnog, energetskog, ekološkog i socijalnog razvoja. Tako je formirano najveće tržište financijskog kapitala, gdje trgovina sa vrijednosnim papirima osobito obveznicama, dionicama, međunarodnim kreditima, je ostalo najjače na tržištu na svijetu. Radi se o takvom tržištu financijskog kapitala, koje ima karakteristike simbola, otuda je takvo tržište i nazvano simboličkim tržištem, a ekonomija koju ono generira nazvano je simboličkim tržištem.

Na gospodarskom planu Europska unija je postigla u cjelini gledajući kao i pojedine članice EU izvanredne rezultate u ekonomskom razvoju u protekla četiri desetljeća, što se izražava prije svega u dostignutoj razini per capite dohodak, od 18.000 i više američkih dolara, zatim zavidnoj razini demokratskih i građanskih prava i sloboda, potom zavidnoj razini kulturnog i civilizacijskog postignuća, odnosno izvanredno društveno blagostanje. Razvojne tendencije od 1990. do 1996. godine u EU pokazuju daljnju ekspanziju ekonomskog razvoja, što se izražava u rastu domaćeg društvenog proizvoda od 2,5 posto godišnje, zatim velikim ulaganjima u znanosti i znanstveno-istraživačkoj djelatnosti, zatim relativno veliku stopu investicija oko 19 posto od GNP, zatim niskoj inflaciji odnosno rastu cijena, što sve ukazuje na stabilan gospodarski razvoj. Najveći problem ostaje u EU na socijalnom planu jest relativno velika stopa nezaposlenosti od 11,00 posto odnosno preko 18,0 milijuna nezaposlenih u EU, ali je za očekivati da će to biti prevladano.

Hrvatska s obzirom da je mala država sa svega oko 4,7 milijuna stanovnika, malim GNP od oko 20 mlrd. američkih dolara, te per capite

dohotkom oko 5.000 američkih dolara, mora biti okrenuta prema EU i njezinom privrednom sustavu. Ona je sa svojom vanjskom trgovinom vrlo intenzivno uključena u privredni sustav EU, jer više od 70 posto hrvatskog izvoza i uvoza odnosi se na EU. Međutim, struktura našeg izvoza je nepovoljna i treba je mijenjati, a isto tako potrebno je smanjiti obujam uvoza i napraviti selekciju u uvozu pojedinih vrsta roba i usluga. Potrebno je da Hrvatska, što prije zaključi trgovinski sporazum sa EU, i da se utvrde beneficije i performanse Hrvatske, zatim da što prije postane pridruženi odnosno stalni član EU, jer to otvara nove perspektive hrvatskom gospodarstvu.

LITERATURA

1. Stipetić, V.: Mjerenje razine blagostanja u određenim zamljama, Računovodstvo, revizija i financije br. 4/94.
2. Samardžija, V.: Europska unija i Hrvatska, IMPRO, Zagreb 1995.
3. Antić, S. i suradnici: školstvo u svijetu, HKPZ, Zagreb 1995. /vidjeti Parišku povelju/
4. Vuković, I.: Suvremene tendencije u razvoju privrednog sustava Europske unije i mogućnosti prilagodbe Hrvatske, referat, Međunarodna konferencija, Privredni sustav EU i mogućnosti prilagodbe Hrvatske
5. Vuković, I.: Suvremene tendencije u razvoju privrednog sustava Europske unije i mogućnosti prilagodbe Hrvatske, referat, Međunarodna konferencija, Privredni sustav EU i mogućnosti prilagodbe Hrvatske
6. Grupa autora: Ekonomski leksikon, Beograd, Suvremena administracija, Beograd 1975.
7. Richard Welford i Kate Prescott, European Business, third Edition, Pitman Publishing, London, 1996.
8. Samardžija, V.: Europska unija i Hrvatska, IMPRO, Zagreb 1995.
9. Richard Welford i Kate Prescott, European Business, third Edition, Pitman Publishing, London, 1996.
10. Magleod, I. Henry, I.D. and Hyett Stephen, Oxford, Clarendon Press, London 1996.
11. Srića, V.: Inventivni menadžer, Croman, Consalting Zagreb 1992.
12. Drucker, F.P.: Nova zbilja, Novi liber, Zagreb 1992.
13. Drucker, F.P.: Nova zbilja, Novi liber, Zagreb 1992.
14. Drucker, F.P.: Nova zbilja, Novi liber, Zagreb 1992.
15. Samardžija, V.: Europska unija i Hrvatska, IMPRO, Zagreb 1995.
16. Samardžija, V.: Europska unija i Hrvatska, IMPRO, Zagreb 1995.
17. Mileta, Vlatko: Europska gospodarska sinteza, školska knjiga, Zagreb 1992.
18. Vuković, I.: Znanstveno-tehnološki razvoj i njegove implikacije na socijalni i gospodarski razvoj Europe, Informatologija 3-4/95.

19. European Economy No 60, 1960.
20. Vuković, I.: Znanstveno-tehnološki razvoj i njegove implikacije na socijalni i gospodarski razvoj Europe, Informatologija 3-4/95.
21. Vuković, I.: Znanstveno-tehnološki razvoj i njegove implikacije na socijalni i gospodarski razvoj Europe, Informatologija 3-4/95.
22. Vuković, I.: Znanstveno-tehnološki razvoj i njegove implikacije na socijalni i gospodarski razvoj Europe, Informatologija 3-4/95.
23. Vuković, I.: Znanstveno-tehnološki razvoj i njegove implikacije na socijalni i gospodarski razvoj Europe, Informatologija 3-4/95.
24. European Economy No. 56/94.
25. Veigrich, I., Koontz, H.: Menedžment, deseto izdanje, Mate Zagreb 1993.
26. Vuković, I.: Europski biznis i prilagodba zemalja srednje i istočne Europe, Hotelijerski fakultet Opatija, 1997.
27. Grupa autora: An anaktlycal approach to economic integration of Croatia and European union, IRMO, Zagreb 1996.
28. Gavranović, Ante: Strukturalne promjene hrvatskog izvoza, Privredni vjesnik od 31. ožujka 1997.
29. Lopandić, B.: Bruxells diktira dvostruka mjerila, Slobodna Dalmacija, od 2. svibnja 1997. godine str. 4 i 5.
30. Kandija, V.: Privredni sustav EU i mogućnosti prilagodbe, Hrvatske /referat/ podnesen na Međunarodnoj konferenciji, Privredni sustav Europske unije i prilagodbe Hrvatske, Ekonomski fakultet Rijeka, Rijeka 1997. 24-25. 1997.

Ivan Vuković, PhD

Faculty of Hotel Management in Opatija

BASIC PRINCIPLES IN THE EUROPEAN UNION ECONOMIC SYSTEM, DEVELOPMENT TENDENCIES AND CROATIA'S POTENTIAL TO CONFORM

Summary

The European Union economic system represents one of the most developed economic systems in the contemporary world, based on specific institutional criteria, as compared to all other world economic systems. It regards one specific economic system and the European method of production, which is based on the individual development of companies and corporations, on national economic systems, where national countries are exceptionally significant to the functioning of individual economic members of the EU, on a joint economic system stemming from the organization of the EU as confederate/federate states, and on a transitional economy founded on the functioning of multi-national and transitional corporations. Alongside this, the European Union formed a unified European market, with free movement of labor, capital, goods and services, creating conditions for both a unique, European monetary union and a unique European currency, which will lead to the economic, political and social unification of European states. Economically, politically and socially, the European Union has achieved exceptional results, especially in the field of commerce, even though specific problems still do exist, particularly those regarding unemployment. However, its' members have indeed become countries of social prosperity.

Croatia and other Central and East European countries, must conform their economic system to the legal and development tendencies of the EU economic system, as they are predominantly tied to the EU through commerce and foreign trade.

Key words: *basic principles, economic system, European Union, development tendencies, potential, conformity, Croatia*